Prof. univ. asoc.
Stoyan Chilikov
Universitatea
Paisie Hilendarski,
Plovdiv, Bulgaria

Mariologia hristologică a Acatistului Maicii Domnului

Cuvânt introductiv

Teologia creștină academică din zilele noastre e oarecum „datoare" imnografiei bisericești. Puținele studii sistematice cu privire la textele imnografice se datorează, nu atât necunoașterii acestora, cât dificultăților întâmpinate în analiza și descifrarea textelor imnografice bisericești, deseori scrise de Sfinții Părinți, care exprimă teologia rugăciunii a Bisericii în versuri. Depășirea modelului scolastic este asociată, în teologia ortodoxă, cu ideea Părintelui George Florovski, de întoarcere la teologia Părinților printr-o continuitate în Duh. Iar aceasta se regăsește, în primul rând, în textele imnografice, care conțin și dezvăluie adevărurile fundamentale ale Bisericii într-o formă poetică, prin proslăvirea Dumnezeului în Treime și a celor pe care El i-a proslăvit. Cu alte cuvinte, imnografia conține în ea însăși experiența trupului eclezial, iar pe fundamentul ei se nasc lucrările Sfinților Părinți teologi. Deseori, textele imnografice în sine sunt legate de Sfânta Scriptură și de textele Sfinților Părinți sau sunt opera Sfinților Părinți ai Bisericii, astfel încât imnografia este, și ea, această teologie a Părinților, dar transmisă în mod poetic, pentru nevoile liturgice ale trupului eclezial. Întrebarea pusă de unii cercetători academici, dacă imnografia este sau nu teologie, nu poate fi analizată decât în contextul în care în textele imnografice sunt redate adevărurile Bisericii, spre a fi trăite de trupul obștesc și unic al Bisericii și spre a-L slăvi pe „Dumnezeu, Cel minunat întru Sfinții Săi" (Psalmi LXVII, 36).

În acest sens, tema pe care o propun, „Mariologia hristologică a Acatistului Maicii Domnului", nu are doar scopul de a expune relația dintre mariologie și hristologie și, pornind de la aceasta, adevărurile fundamentale de credință conținute în această veche creație creștină, ci și de a mărturisi rolul „teologiei în versuri" prin care adevărurile de credință cuprinse în Acatistul Maicii Domnului și îndeobște în imnografia bisericească sunt trăite de trupul eclezial, prin slăvirea lui Dumnezeu și preacinstirea „celei ce L-a născut".

1. Acatistul Maicii Domnului: structură, autor și timp.

Acatistul Maicii Domnului este unul dintre puținele texte imnografice cunoscute de un număr mai mare de credincioși și cercetători, probabil datorită întrebuințării sale an de an în vremea Postului Mare, dar și a citirii sale zilnice de poporul credincios al lui Dumnezeu. După structură, acatistul este un condac. Aceste imnuri bisericești străvechi își au originea în secolul al V-lea, în Siria. În secolul al VIII-lea, aceste condace au început să fie folosite din ce în ce mai puțin, iar Acatistul Maicii Domnului, așa cum este cunoscut astăzi, acest cântec străvechi, a început să fie lecturat, îndeosebi, la praznicul Bunei Vestiri și în timpul Postului Mare. Condacul este cunoscut sub numele de Acatistul Maicii Domnului, deoarece prin el credincioșii îi adresează Maicii Domnului cuvinte directe de mulțumire. Această rugăciune a fost rostită pentru prima dată de locuitorii Constantinopolului, aproape în forma actuală, la asediul orașului de către avari în anul 626[1].

Acatistul Maicii Domnului este unul dintre cele mai renumite condace apărute în vechime, în Bizanț, care s-a păstrat până la noi și este singurul pe care Biserica l-a păstrat în uzul său liturgic timp de peste paisprezece veacuri.

1.1. Structura acatistului

Acatistul Maicii Domnului este unul dintre cele mai renumite condace apărute în vechime, în Bizanț, care s-a păstrat până la noi și este singurul pe care Biserica l-a păstrat în uzul său liturgic timp de peste paisprezece veacuri. Acatistul Maicii Domnului, ca și cântările din secolul al V-lea, este compus în versuri cu acrostih, fiecare dintre cele douăzeci și patru de icoase ale cântării începând cu următoarea literă din alfabetul grecesc, de la alfa până la omega. Este alcătuit din trei preambuluri (proimion), dintre care două sunt conținute și în textul slavon[2]. Dintre cele trei preambuluri, cel mai vechi este cel dintâi, care transmite în câteva strofe cele mai importante adevăruri dogmatice cuprinse în acatist, și anume Buna Vestire a Fecioarei de către Arhanghel și Întruparea Cuvântului. Cântarea-fragment „Celei alese dintre toate neamurile" este mai cunoscută în ziua de azi datorită utilizării liturgice, dar aceasta a fost redactată mai târziu, fiind legată de istoria dezvoltării ulterioare a condacului. Se pare că este opera Patriarhului Serghie al Constantinopolului (†638), care a compus-o în semn de recunoștință și mulțumire din partea poporului dreptcredincios din Constantinopol pentru izbăvirea cetății împărătești din asediul avarilor, după rugăciunea de toată noaptea adusă Maicii Domnului.

1 Чифлянов 1973, 4; Τωμαδάκης 1962, 1147.

2 *Proimionul* sau preambulului este transmiterea într-o formă sintetică a ideilor și mesajelor principale ale condacului.

Acatistul Maicii Domnului se deosebește, prin structura sa, de celelalte condace alcătuite în Bizanț. Strofele sale nu au același număr de versuri, iar unele dintre icoase sunt mai mari în dimensiune decât celelalte. O altă diferență majoră a Acatistului Maicii Domnului față de condacele din vechime este refrenul său: icoasele impare, care sunt mai mari, repetă refrenul vechiului preambul „Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară!", în timp ce icoasele pare, care sunt mai scurte, repetă refrenul „Aliluia!", ceea ce este necaracteristic pentru cel mai probabil autor al compoziției – Sfântul Roman Melodul. Icoasele impare, după versul al cincilea, evoluează spre laude la adresa lui Maicii Domnului, care au fost, probabil, scrise mai târziu și adăugate la vechiul condac.

1.2. Autorul și timpul alcătuirii Acatistului Maicii Domnului

Există mai multe ipoteze majore cu privire la paternitatea Acatistului Maicii Domnului, dar nu se poate afirma nimic definitiv, întrucât primele manuscrise ale compoziției sunt anonime. Prima dovadă clară privind autorul acestei compoziții datează abia din secolul al VIII-lea. În traducerea latină a Acatistului Maicii Domnului de către Episcopul Ennetias Hristofor (800 d.Hr.) se indică numele Sfântului German al Constantinopolului († 740) ca autor al Acatistului Maicii Domnului[3]. Cu excepția lui, paternitatea Acatistului Maicii Domnului este asociată și cu numele lui Apolinarie de Laodiceea, Patriarhul Serghie al Constantinopolului, Gheorghe din Pisidia, Gheorghe din Nicomidia, Sfântul Roman Melodul, Sfântul Fotie al Constantinopolului. P. Hristou este înclinat să accepte paternitatea patriarhului monotelit Serghie[4], Tomadakys înclină mai mult spre Sfântul German al Constantinopolului[5], dar majoritatea cercetătorilor Acatistului Maicii Domnului, printre care se numără Evstratiadys, K. Mitsakys, G. Marcelos, Dolger, P. Krypiakewics, H. Bech, E. Wollesz, P. Maas, Trypanis, Emioni, M. Huglo accepta ca autor al compoziției pe Sfântul Roman Melodul[6].

De foarte multe ori, stabilirea timpului scrierii unui text este un factor determinant în ceea ce privește stabilirea autorului respectivei opere. Condacul, ca gen imnografic, a fost folosit ca o predică, fiind cântat de la amvon în timpul slujbelor închinate marilor sărbători, după cântarea canonului. Sfântul Roman Melodul a fost creatorul condacului, iar aceasta este unul dintre motivele pentru care se presupune că el este și auto-

3 Este vorba de *Codex 78* de la Zentralbibliothek Zürich (Huglo, Trypanis). Vezi mai multe în Τωμαδάκης 1962, 1150.

4 Χρήστου 1992, 22-38.

5 Τωμαδάκης 1962, 1150.

6 Βουρλής 2000, 130.

rul Acatistului Maicii Domnului. Cel de-al doilea preambul al condacului („Apărătoare Doamnă"), după cum sugerează și conținutul său, a fost scris cu prilejul asediului Constantinopolului de către avari în 626. Autorul său este Patriarhul Serghie, dar a fost adăugat mai târziu condacului. Temele principale ale lucrării sunt Buna Vestire, Întruparea Fiului lui Dumnezeu și mântuirea omului și a lumii, care sunt legate de Persoana Domnului Iisus Hristos și a Maicii Domnului. Preamărirea vădită a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, ca Maică a Domnului, este un argument că lucrarea a fost scrisă după triumful dogmei mariologice prin Sinodul III Ecumenic de la Efes din 431. Potrivit lui E. Peltoma, acesta este motivul pentru care în ea sunt expuse hristologia și soteriologia alexandrină[7]. Sinaxarul din Sâmbăta dinaintea Duminicii a V-a din Postul Mare stă mărturie că Acatistul Maicii Domnului a început să fie cântat ca o evocare a izbăvirii Constantinopolului din asediul avarilor (probabil în anul 626), dar folosirea sa este mai veche și este asociată cu o anumită sărbătoare liturgică, așa cum este practica la apariția și utilizarea condacelor. Probabil este vorba de epoca în care Buna Vestire era prăznuită împreună cu Nașterea Domnului, ceea ce corespunde conținutului compoziției. Sărbătoarea Bunei Vestiri a Maicii Domnului a început să fie prăznuită separat abia în vremea împăratului bizantin Iustinian, care a instituit sărbătoarea între anii 530–550. Prin urmare, este foarte probabil ca momentul scrierii Acatistului să fie în perioada 431–550, adică după cel de-al treilea Sinod Ecumenic și înainte de instituirea sărbătorii Bunei Vestiri (530–550).

Cei mai mulți dintre cercetătorii Acatistului Maicii Domnului asociază compoziția cu numele Sfântului Roman Melodul, care a trăit și a creat în perioada în care se presupune că a fost scris Acatistul. Conținutul cântării reflectă frământările dogmatice ale epocii în care a fost alcătuită, referitoare la actul și dogma Întrupării. Lucrarea conține idei și prezintă asemănări cu concepțiile și scrierile hristologice ale lui Vasile al Seleuciei și ale Sfântului Roman Melodul, ceea ce i-a determinat pe unii cercetători să concluzioneze că autorul Acatistului Maicii Domnului este Sfântul Roman Melodul († 556). Cu toate acestea, structura, forma și tehnica de scriere a Acatistului Maicii Domnului, în sine, diferă totuși semnificativ de condacele păstrate ale Sfântului Roman Melodul[8]. Condacele și icoasele Acatistului Maicii Domnului sunt mult mai lungi, asimetrice, în timp ce ale Sfântului Roman Melodul sunt egale și simetrice. Nu în ultimul rând, nicăieri, pe manuscrisele ce conțin textul Acatistului Maicii Domnului ajunse până la noi, nu apare numele Sfântului Roman Melodul. Autorul acestuia e anonim. Faptul că există o asemănare notabilă între Acatistul Maicii Domnului și Omilia a XXXIX-a a lui Vasile al Seleuciei, pe de-o parte, și Omilia a XXXIX-a la Buna Vestire, a aceluiași episcop, și primul și al doilea condac la Nașterea Domnului ale Sfântului Roman Melodul, pe de altă parte, nu este o dovadă suficientă pentru a putea spune cu certitudine că autorul compoziției este Sfântul Roman Melodul.

Conținutul cântării reflectă frământările dogmatice ale epocii în care a fost alcătuită, referitoare la actul și dogma Întrupării.

În epoca ce a urmat triumfului dogmei despre Maica Domnului, Întruparea Domnului și, în legătură cu aceasta, Nașterea Domnului

7 Peltomaa 2004, p. 706.

8 Vezi Maas, Trypanis 1963.

din Fecioară este o temă comună în imnografia bisericească, imnografii folosind și predici ale unor autori și părinți bisericești cunoscuți.

...anonimatul Acatistului Maicii Domnului și al altor texte imnografice care evidențiază viața duhovnicească ortodoxă și corespund învățăturii dogmatice a Bisericii nu le diminuează importanța și locul în patrimoniul literaturii creștine vechi...

1.3. Anonimatul Acatistului Maicii Domnului. Problema anonimatului scrierilor în literatura creștină veche.

Anonimatul Acatistului Maicii Domnului și feluritele ipoteze cu privire la autorul său nu sunt deloc fără precedent în literatura creștină veche. O soartă similară au avut multe texte imnografice, precum și alte omilii și scrieri dogmatice și morale din epoca patristică până în veacul al VIII-lea. Acesta este motivul pentru care unele scrieri vestite, despre care astăzi știm că nu aparțin autorului căruia i-au fost atribuite în vechime, sunt numite „pseudo", iar autorii lor „Pseudo-Dionisie Areopagitul, Pseudo-Macarie Egipteanul, Pseudo-Ioan Gură de Aur". Aceasta reprezintă o problemă a cercetătorilor moderni în legătură cu metoda de studiu a textelor patristice și îndeobște a textelor literaturii creștine vechi. A examina doar structura unei scrieri, a face o analiză filologico-istorică pentru a stabili paternitatea ei, fără a ține cont de ideile teologice și de originea ei liturgică sau de personalitatea autorului, nu se încadrează în accepțiunea metodologiei Patrologiei și, în general, a teologiei ortodoxe. O scriere creștină veche este importantă, nu numai pentru că aparține unui anumit Sfânt Părinte, ci și pentru conținutul său și pentru recunoașterea sa sobornicească de către Biserică. Corpusul Sfântului Dionisie Areopagitul, omiliile Sfântului Macarie Egipteanul sunt importante pentru teologia creștină datorită faptului că ele relevă învățătura ortodoxă autentică. Faptul că nu cunoaștem cu precizie cine este autorul scrierii nu diminuează importanța ei pentru credința și viața ortodoxă. Fără îndoială, personalitatea autorului și sfințenia sa influențează conținutul lucrării, precum și recunoașterea Bisericii, dar anonimatul Acatistului Maicii Domnului și al altor texte imnografice care evidențiază viața duhovnicească ortodoxă și corespund învățăturii dogmatice a Bisericii nu le diminuează importanța și locul în patrimoniul literaturii creștine vechi. Valoarea și semnificația textelor patristice constă în faptul că ele definesc într-un fel sau altul viața trupului Bisericii. Acest lucru este valabil și pentru autorul Acatistului Maicii Domnului, care este un om „care trăiește în Biserică" și care, prin scrierea sa, contribuie de veacuri la creșterea oamenilor în Hristos, prin lauda lui Dumnezeu și a „celei care a născut pe Cel ce a pus început vieții noastre"[9].

9 Trypanis 1968, 32: „χαῖρε, φυτουργὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν φύουσα".

2. Mariologia hristologică Acatistului Maicii Domnului.

2.1. Hristologia

În studiul său despre Acatistul Maicii Domnului, Kourembeles (care este unul dintre cei care susţin ipoteza că autorul este Sfântul Roman Melodul) spune că, potrivit cercetătorilor, compoziţia este împărţită în două: prima, descriptiv-narativă, a doua - care conţine dezvoltarea ideilor teologice referitoare la Hristos, la Maica Domnului şi la mântuirea omului şi a lumii[10]. Această împărţire, oricât de condiţionată ar fi receptarea ei, este în realitate rodul cercetării ştiinţifice a savanţilor apuseni, care, în sensul şi semnificaţia ei, este foarte apropiată de împărţirea artificială a hristologiei de mariologie.

Acatistul Maicii Domnului este un întreg şi chiar strofele „narative" conţin propriul sens şi mesaj teologic, la fel ca şi evenimentele descrise în Noul Testament. Părintele Blagoy Chiflianov împarte, de asemenea, Acatistul Maicii Domnului în două: icoase ale condacului, care au un caracter hristologic (1, 7-16, 20, 22) şi mariologic (2-6, 17, 19, 21, 23-24)[11]. O astfel de împărţire a icoaselor condacului ar putea fi acceptată doar condiţionat, deoarece persoana Maicii Domnului este direct legată de Hristos. Imnurile Maicii Domnului preamăresc virtuţile şi persoana Maicii Domnului, mai ales pentru că ea este mama Cuvântului Întrupat. Subiectele iconografice corespund celor imnografice. Icoana Maicii Domnului împreună cu Pruncul Dumnezeiesc transmit astfel un mesaj despre Întruparea lui Dumnezeu şi mântuirea omului. Reprezentarea Maicii Domnului singură este mai puţin frecventă în iconografia Bisericii primelor veacuri. În acest context, împărţirea Acatistului Maicii Domnului în două părţi: hristologică şi mariologică, ar putea fi admisă oarecum condiţional în vederea studierii sale, dar aceasta nu corespunde mesajului Acatistului, în care mariologia este împletită cu hristologia. Aducând laudă Maicii Domnului, aducem, de fapt, cinstire Fiului ei, Cuvântul întrupat al lui Dumnezeu. Fiecare icos din condac se încheie cu „Aliluia", „Slavă", în ebraică, adusă lui Dumnezeu Cel Unul, Care este lăudat pentru că prin persoana Maicii Domnului s-a pus începutul mântuirii noastre. Regula străveche conform căreia legea rugăciunii naşte legea credinţei (lex orandi lex credendi est) se aplică, în primul rând, textelor imnografice şi este valabilă pe deplin în cazul Acatistului Maicii Domnului. Textele imnografice nu numai că reflectă detalii ale adevărurilor teologice şi ale disputelor dogmatice ale epocii, dar mărturisesc despre dogmele credinţei, le conţin şi, adesea, le creează ele însele spre a fi folosite în rugăciune de către obştea bisericească.

10 Κουρεμπελέ 2006, pp. 153-154; Peltomaa 2004, p. 709.

11 Чифлянов 1973, p. 5.

2.2. Întruparea Fiului lui Dumnezeu

Întruparea Fiului lui Dumnezeu este legată de Persoana Domnului Iisus Hristos și a Preacuratei Sale Maici, motiv pentru care acestea sunt prezentate împreună în întregul Acatist al Maicii Domnului. Slăvind „nașterea Ta cea străină”[12], lăudăm, de asemenea, Cuvântul Întrupat și Mireasa nenuntită. Adevărurile dogmatice fundamentale conținute în Acatistul Maicii Domnului sunt legate de Întruparea Cuvântului și de cinstirea Maicii Domnului. Autorul transmite evenimentele legate de Întruparea Domnului – primirea firii omenești de către Dumnezeu Cuvântul[13] și Buna Vestire, cu care începe imediat condacul. Evenimentele evanghelice relatate în primul icos al Acatistului, referitoare la binecuvântarea Fecioarei de către Arhanghelul Gavriil, servesc drept temei pentru a o lăuda pe Maica Domnului, pentru că ea L-a născut pe Dumnezeu: „Îngerul cel mai înainte stătător din cer a fost trimis să zică ție, Născătoare de Dumnezeu, Bucură-te! Și când a văzut că Tu, Doamne, la acel glas neîntrupat Te-ai întrupat, a rămas înmărmurit și i-a strigat așa: Bucură-te!”[14].

Prin întruparea Logosului, vestită de Arhanghel, „blestemul piere”, căci s-a făcut „chemarea lui Adam celui căzut, iar „Eva a fost izbăvită de lacrimi”[15]. Autorul relatează evenimentele din Evanghelie care au avut deja loc și în urma cărora omul este mântuit și, de aceea, îi aduce laude Maicii Domnului. Timpul este bidimensional – evenimentele s-au petrecut deja, dar acum le retrăim prin prisma câtorva veacuri – timpul este, de fapt, depășit, pentru că, prin lauda lui Dumnezeu, devenim părtași la eshaton, la veacul viitor, la Împărăția slavei.

Chenoza lui Dumnezeu Cuvântul, care ia asupra sa natura omenească, face posibilă comunicarea naturii create cu Dumnezeu Cel necreat, Care ia asupra Sa natura umană, materială, în Sine. Cel de neatins poate fi atins, Nevăzutul, văzut, Cel de necuprins, cuprins, Nestricăciosul, stricăcios, Cel nespus, cuprins în grai, pentru mântuirea și îndumnezeirea omului și a lumii.

Întruparea Cuvântului din pântecele fecioarelnic al Mariei nimicește păcatul și „ne-a izbăvit de înșelăciunea acestuia”[16]. Întruparea lui Dumnezeu nu poate fi pe deplin înțeleasă decât în contextul paradoxal dintre creat și necreat. Dumnezeu cel nematerialnic Se întrupează, luând trup omenesc din Pururea Fecioara: „Domnul Cel iubitor de oameni, vrând să mântuiască lumea din chinul veșnic și din neîncetata suferință, S-a sălășluit în pântecele tău”[17]. Dezvăluind adevărurile despre Întruparea Fiului, Acatistul înfățișează trecerea autorului de la gândirea teologică apofatică la cea catafatică: „Preaînaltul Dumnezeu pe pământ S-a arătat Om smerit, vrând să tragă la înălțime pe cei care-I cântă: Aliluia!”[18] Chenoza lui Dumnezeu Cuvântul, care ia asupra sa natura omenească, face posibilă comunicarea naturii create cu Dumnezeu Cel necreat, Care ia asupra Sa natura uma-

12 Trypanis 1968, p. 35: „Ξένον τόκον”.

13 Imnograful spune: „Domnul chiar a luat chip de om„ Trypanis 1968, 33 „εἰ καὶ δούλου ἔλαβεε μορφήν»; Sfântul Apostol Pavel tâlcuiește în același fel despre Întruparea Cuvântului: „a luat chip de rob” (*Filipeni* II, 7).

14 Trypanis 1968, 30.

15 Acolo, „Χαῖρε, τοῦ πεσόντος Ἀδὰμ ἡ ἀνάκλησις- χαῖρε, τῶν δακρύων τῆς Εὔας ἡ λύτρωσις”. De fapt, imnograful subliniază aici faptul că Fecioara devine „izbăvirea lacrimilor Evei”.

16 Trypanis 1968, 33 „Χαῖρε, τύραννον ἀπάνθρωπον ἐκβαλοῦσα τῆς ἀρχῆς”. Pretutindeni în adresarea imnografului către Fecioară este arătat rolul ei în Întruparea lui Dumnezeu. În acest caz, prin ea diavolul este izgonit din putere.

17 Trypanis 1968, 37 „Σῶσαι θέλων τὸν κόσμον, ὁ τῶν ὅλων Κοσμήτωρ, πρὸς τοῦτον αὐτεπάγγελτος ἦλθε”.

18 Trypanis 1968, 35: „διὰ τοῦτο γὰρ ὁ ὑψηλὸς, ἐπὶ γῆς ἐφάνη ταπεινὸς ἄνθρωπος”.

nă, materială, în Sine. Cel de neatins poate fi atins, Nevăzutul, văzut, Cel de necuprins, cuprins, Nestricăciosul, stricăcios, Cel nespus, cuprins în grai, pentru mântuirea și îndumnezeirea omului și a lumii. Astfel, apofaticul din Acatistul Maicii Domnului devine catafatic, Dumnezeu Se micșorează, Se smerește, Se umilește, asumându-Și firea omenească stricăcioasă, iar omul primește putința mântuirii și a îndumnezeirii, iar prima făptură omenească ce izbutește aceasta este cea care L-a purtat în pântece și L-a născut, adică Maica Domnului: „Cu totul a fost între cei de jos, iar de cei de Sus nicicum nu S-a depărtat Cuvântul cel necuprins... Bucură-te, încăperea lui Dumnezeu celui neîncăput!”[19]

Trecerea de la apofatic la catafatic este caracteristică nu numai Acatistului Maicii Domnului, ci și textelor imnografice ale Bisericii, în general, care sunt fundamentul teologiei patristice și se datorează distincției fundamentale trupesc-netrupesc, pe temeiul căreia poate fi înțeleasă corect mariologia hristologică a Acatistului Maicii Domnului. În felul acesta, cu ajutorul apofaticului – catafaticului – sunt transmise adevărurile dogmatice fundamentale – Cuvântul se întrupează prin Fecioară pentru mântuirea omului și a lumii. În Acatist, hristologia este corelată cu soteriologia, mariologia fiind veriga de legătură, pentru că, prin Maica Domnului „cea prin care s-a golit iadul și prin care ne-am îmbrăcat cu slavă”[20], specific Acatistului Maicii Domnului este mariologia accentuată, evidențiată prin laudele repetate de „Bucură-te!”, care transmit măreția morală a Maicii Domnului. Acest salut al Arhanghelului se repetă în Acatistul Maicii Domnului de mai multe ori, deoarece imnograful, deși o laudă pe Maica Domnului, pune accentul pe Întruparea lui Hristos, mariologia nu înlocuiește hristologia, ci face parte din ea – de fiecare dată când o cinstim pe Fecioara și o lăudăm, este pentru că ea devine Maica Domnului și se împlinesc cele ce i-a spus Elisabeta: „De acum, mă vor ferici toate neamurile” (Luca I, 48). O fericim pentru că ea L-a născut pe Dumnezeu-Omul, nu doar pe omul Hristos, cum ar spune Nestorie, ci pe „Domnul, care a luat chip de om”[21], „Ziditorul a toate”, după cum spune imnograful: „Vrând Împodobitorul tuturor să mântuiască lumea, la ea a venit precum i se făgăduise și, Păstor fiind ca un Dumnezeu, pentru noi S-a arătat om ca noi. Căci, cu asemănarea chemând pe cel asemenea, ca un Dumnezeu aude: Aliluia!”[22]

În studiul său despre teologia Sfântului Roman Melodul, Kourembeles afirmă că laudele din Acatistul Maicii Domnului la adresa persoanei Maicii Domnului doar în aparență i se adresează acesteia, însă, în esență, se întemeiază pe actul Întrupării, care naște unitatea celor două naturi deosebite una de alta în Persoana unică a lui Dumnezeu Cuvântul. [23] Acest lucru este doar parțial adevărat, firește, temeiul laudei aduse Maicii Domnului este evenimentul Întrupării, motiv pentru care ea este Născătoare de Dumnezeu, dar aceste laude nu sunt în esența lor iluzorii. Mai degrabă, s-ar putea spune că laudele adresate (care cred că sunt adresate direct celei „neispitite de bărbat”) sunt rodul dragostei credincioșilor pentru cea care L-a născut pe Dumnezeu și care devine obiect de laudă, evlavie și cinstire pentru că a dat trup Cuvântului, căci ea este „cea prin care se înnoieste făptura”, „cea prin care prunc se face Făcătorul”[24].

19 Idem

20 Trypanis 1968, 33: „Χαῖρε, δι᾽ ἧς ἐγυμνώθη ὁ Ἅιδης· χαῖρε, δι᾽ ἧς ἐνεδύθημεν δόξαν”

21 Trypanis 1968, 33.

22 Trypanis 1968, 37.

23 Κουρεμπελέ 2006, 173.

24 Trypanis 1968, 33.

Acesta este motivul pentru care poporul lui Dumnezeu din Constantinopol din secolul al VII-lea s-a rugat Maicii Domnului pentru a primi ajutor în a împiedica primejdia cuceririi „orașului împărătesc". Drept urmare, după salvarea minunată, „cetatea, Fecioară, îți aduce cuvinte de mulțumire". Astăzi, toți creștinii sunt „cetatea ta, o, Fecioară", de aceea textul vechi suferă o receptare de traducere și "cetatea ta" este înlocuită cu „robii tăi" în versiunea slavonă a Acatistului din secolul al XIV-lea.

3. Legătura firească și suprafirească a Maicii Domnului cu dumenzeiescul ei Fiu, Iisus Hristos

Acatistul Maicii Domnului este unul dintre cele mai vechi imnuri liturgice închinate Maicii Domnului în care este exprimată limpede mariologia hristologică. Noi o lăudăm pe Maica Domnului, dar în centrul acestor laude se află „nașterea cu zămislire fără sămânță", nașterea după trup a lui Hristos, Care îl mântuiește pe om și, de aceea, Maica Domnului-Om este numită indirect mântuitoare a lumii, căci prin ea „s-a golit iadul". Iată de ce o lăudăm pe Maica Domnului, cea „prin care se înnoiește făptura"[25], pentru că ea participă în mod indirect la mântuirea omului prin aceea că L-a născut pe Domnul Iisus Hristos, dând trup Cuvântului lui Dumnezeu.

Cel născut din Fecioară este și Dumnezeu și Om, nu e om îndumnezeit, nici om ceresc, ci Cuvântul întrupat al lui Dumnezeu.

3.1. Unirea ipostatică a celor două naturi în Domnul Iisus Hristos și perihoreza lor în raport cu dogma despre Maica Domnului

Teologia din versuri a Acatistului Maicii Domnului transmite într-un mod poetic dogma calcedoniană a unirii celor două firi în Unica Persoană a Cuvântului Întrupat și implicațiile acesteia: întrepătrunderea celor două naturi în Persoana divino-umană a lui Iisus Hristos și că Fecioara este Maica Domnului. Astfel, textul Acatistului subliniază unirea ipostatică a celor două naturi în Hristos, și, fără a polemiza cu nestorianismul, mărturisește dogma despre Maicii Domnului.

Cel născut din Fecioară este și Dumnezeu și Om, nu e om îndumnezeit, nici om ceresc, ci Cuvântul întrupat al lui Dumnezeu, „Arătat-a făptură nouă, arătându-Se Făcătorul nouă, celor ce suntem făcuti de Dânsul, răsărind din pântecele cel fără de prihana si păzindu-l întreg precum a fost"[26]. Însuși Dumnezeu Cuvântul creează în Sine firea omenească, o altoiește în Persoana Sa prin pântecele feciorelnic al Mariei, pe care l-a sfințit, nu pentru că este templul Său, ci pentru că ea a devenit mama

25 Trypanis 1968, 30: „Χαῖρε, δι' ἧς νεουργεῖται ἡ κτίσις" (se înnoiește făptura).

26 Trypanis 1968, 35: „Νέαν ἔδειξε κτίσιν, ἐμφανίσας ὁ Κτίστης, ἡμῖν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ γενομένοις".

Sa. Fiecare persoană umană, prin cufundarea în apele Botezului devine „făptură nouă" (II Corinteni V, 17), este creată din nou după chipul Ziditorului său. Prin întruparea Cuvântului din Fecioară, „se înnoiesc făpturile"[27], iar Maica Domnului este prima făptură nouă.

Unitatea ipostatică a naturii dumnezeiești și umane în Domnul Iisus Hristos este principalul motiv de laudă a Maicii Domnului, întrucât omul este astfel mântuit: dreptul Simeon L-a acceptat pe Hristos ca Prunc, dar a fost „cunoscut lui și ca Dumnezeu desăvârșit"[28]. Imnograful transmite tresăltarea plină de evlavie a sufletului creștinesc, care, împreună cu „toată firea îngerească", se minunează de marea lucrare a înomenirii Cuvântului, „că pe cel neapropiat, ca Dumnezeu l-au văzut om apropiat tuturor, petrecând împreună cu noi"[29]. Nestorie nega naşterea Dumnezeului-Om de către Fecioară, după el ea naşte pe omul Hristos, iar Cuvântul sălăşluieşte în Fecioară ca într-un templu[30]. Cu toate acestea, autorul Acatistului Maicii Domnului exprimă plinătatea credinței care s-a statornicit după cel de-al III-lea Sinod Ecumenic de la Efes din 431.

Întruparea Cuvântului și Naşterea Sa din Fecioară reprezintă „înțelesul cel greu de pătruns"[31], o minune pentru care o preamărim[32] pe Fecioara ca Maică a lui Dumnezeu. Cântarea de laudă neîncetată adusă Fecioarei în Acatistul Maicii Domnului ca Θεοτόκος dă mărturie că, după toate probabilitățile, lucrarea a fost scrisă după Sinodul de la Efes, unde a fost acceptată hristologia Sfântului Chiril al Alexandriei, în ciuda unor neclarități cunoscute ale acesteia[33]. Întruparea Cuvântului, care dă naştere la unirea ipostatică a celor două naturi în Domnul Iisus Hristos și la perihoreza lor, este o „uşă a tainei celei de cinste"[34] pe care Fecioara Maria o face. Ea „adună lucruri potrivnice întru una"[35], că naşte pe unica Persoană a Cuvântului Întrupat, ca uniunea singulară dintre firea dumnezeiască incoruptibilă și din firea omenească creată. Firea umană creată a lui Hristos se unește cu firea dumnezeiască necreată, fără ca aceste două naturi să se amestece sau să se dizolve una într-alta,

27 Trypanis 1968, 30.

28 Trypanis 1968, 34: „ἐπεδόθης ὡς βρέφος αὐτῷ, ἀλλ' ἐγνώσθης τούτῳ καὶ Θεὸς τέλειος".

29 Trypanis 1968, 36: „τὸν ἀπρόσιτον γὰρ ὡς Θεόν, ἐθεώρει πᾶσι προσιτὸν ἄνθρωπον ἡμῖν μὲν συνδιάγοντα, ἀκούοντα δὲ παρὰ πάντων οὕτως Ἀλληλούϊα ".

30 Koev 1968, 102. Nestorie neagă unirea ipostatică în Domnul Iisus Hristos și, prin urmare, nu poate accepta că Fecioara este Maica Domnului. Hristos este doar om, nu Dumnezeu, pentru că, Dumnezeu nu poate să Se nască și să sufere Garib. G., Toniolo M., 2001, p. 544. În timp ce Omul-Hristos Se naște și Se desăvârșește Garib. G., Toniolo M., 2001, p. 546.

31 Trypanis 1968, 31: „Γνῶσιν ἄγνωστον γνῶναι"

32 Trypanis 1968, 35: „ ἵνα τὸ θαῦμα βλέποντες, ὑμνήσωμεν αὐτήν"

33 Mă refer la folosirea eronată a terminologiei teologice a Sfântului Chiril în ceea ce privește natura și persoana și mai întâi de toate: utilizarea formulei apollinariene „μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη".

34 Trypanis 1968, 35, 36. Fecioara devine „uşa (acestei) tainei celei de cinste" σεπτοῦ μυστηρίου θύρα și apoi după ce s-a împărtășit din ea, rămâne fecioară – o altă taină de neînțeles pentru mintea omenească (Παρθένος μένεις, καὶ τεκεῖν ἴσχυσας- ἡμεῖς δὲ τὸ μυστήριον θαυμάζοντες, πιστῶς βοῶμεν„).

35 Trypanis 1968, 36: „ ἡ τἀναντία εἰς ταὐτὸ ἀγαγοῦσα".

Credincioșii ortodocși se roagă Maicii Domnului cu conștiința că ea este cea mai apropiată de Mântuitorul Hristos în ceruri, având îndrăznire de mamă către Fiul ei și, prin aceasta, rugăciunile ei au cea mai mare trecere la Dumnezeu.

ci se întrepătrund, fiecare păstrându-şi însuşirile proprii.

Unirea ipostatică şi perihoreza celor două firi reprezintă temeiul dogmatic pentru ambele învățături ortodoxe privitoare la Naşterea Domnului şi la Pururea-Fecioria Maicii Domnului. Evenimentele relatate în Evanghelie despre vestirea păstorilor despre Întrupare şi închinarea lor înaintea Pruncului dumnezeiesc sunt transmise de autorul Acatistului Maicii Domnului în formă poetică, dezvăluind perihoreza celor două firi în Hristos şi, în acelaşi timp, lăudând-o pe Fecioara care devine „Maica Mielului şi a Păstorului”[36]. Păstorii, care îl caută pe Dumnezeu întrupat, aleargă la El „ca la un pastor”, dar „L-au văzut ca pe un miel fără de prihană în braţele Mariei”[37], „că dumnezeiasca pogorâre a fost, iar nu mutare din loc”[38], spune imnograful.

„Toată firea îngerească s-a minunat de lucrul cel mare al întrupării lui Hristos; că pe Cel neapropiat, ca Dumnezeu, L-a văzut Om apropiat tuturor, petrecând împreună cu noi!”[39] Taina perihorezei celor două firi în Domnul Iisus Hristos şi, în legătură cu aceasta, mărturisirea dogmei teotokologice nu este explicată prin logică, analiză sau cercetare, ci pe calea contemplării lui Dumnezeu, a cărei temelie sunt credinţa şi lauda adusă Lui prin rugăciune. În felul acesta, transmite Acatistul Maicii Domnului adevărurile hristologice şi, de aceea, ele sunt exprimate într-o formă poetică, pentru a cânta taina Întrupării Domnului şi cele două Persoane principale prin care au împlinit-o: Cuvântul fără de început şi pururea-veşnic al lui Dumnezeu şi cea prin care Întruparea Sa a fost posibilă.

„Cea binecuvântată între femei” (Luca I, 28) este Maica Domnului Iisus Hristos, Care este „Săditorul vieţii noastre” şi „Lucrătorul iubirii de oameni”[40]. Imnograful exprimă în chip poetic şi limpede centralitatea hristică a dogmei teotokologice: „Pe ritorii cei mult vorbitori îi vedem, Născătoare de Dumnezeu, că-ţi stau înainte ca nişte peşti fără de glas; că nu se pricep să spună în ce chip şi fecioară ai rămas şi ai putut naşte. Iar noi, de o taină ca aceasta minunându-ne, cu credinţă cântăm”[41].

---

36 Trypanis 1968, 32: „ἀμνοῦ καὶ ποιμένος Μήτηρ”.

37 Idem, „καὶ δραμόντες ὡς πρὸς ποιμένα, θεωροῦσι τοῦτον ὡς ἀμνὸν ἄμωμον, ἐν τῇ γαστρὶ Μαρίας βοσκηθέντα”.

38 Trypanis 1968, 35: „Ὅλος ἦν ἐν τοῖς κάτω, καὶ τῶν ἄνω οὐδόλως ἀπῆν, ὁ ἀπερίγραπτος Λόγος”:

39 Trypanis 1968, 36.

40 f. Trypanis 1968, 32.

41 Idem, „Ῥήτορας πολυφθόγγους, ὡς ἰχθύας ἀφώνους, ὁρῶμεν ἐπὶ σοὶ Θεοτόκε· ἀποροῦσι γὰρ λέγειν τό, πῶς καὶ Παρθένος μένεις, καὶ τεκεῖν ἴσχυσας· ἡμεῖς δὲ τὸ μυστήριον θαυμάζοντες, πιστῶς βοῶμεν”.

Credincioșii ortodocși se roagă Maicii Domnului cu conștiința că ea este cea mai apropiată de Mântuitorul Hristos în ceruri, având îndrăznire de mamă către Fiul ei și, prin aceasta, rugăciunile ei au cea mai mare trecere la Dumnezeu.

Ca o consecință a unirii ipostatice a celor două firi în Hristos și în strânsă legătură cu maternitatea Preasfintei Stăpâne este dogma Pururea-Fecioriei ei. Ziditorul lumii „răsărind din pântecele cel fără de sământă și păzindu-l întreg, precum a fost”[42], de aceea Maica Domnului „a unit fecioria și nașterea”[43]. Acatistul conține elemente de legătură cu una dintre omiliile lui Vasile al Seleuciei, Sfântul Roman Melodul și Sfântul Proclu al Constantinopolului, ceea ce dă temei unor cercetători precum G. Marcellus și Kourembeles să-l considere pe Sfântul Roman Melodul drept autor al Acatistului Maicii Domnului. În studiul său despre mariologia lui Vasile al Seleuciei, G. Marcellus aduce un argument întemeiat în favoarea apropierii dintre Sfântul Roman Melodul și Vasile al Seleuciei[44].

În Acatistul Maicii Domnului, Fecioara este numită cu precădere Θεοτόκος, dar apare și numele Θεοδόχος[45], nume cu o încărcătură negativă din cauza folosirii sale de către Nestorie și antiohieni, care îl foloseau pentru a sublinia faptul că Fecioara nu l-a născut pe Dumnezeu, ci doar L-a conceput, L-a purtat și a trecut prin ea ca printr-un canal (chivot), după cum afirmă Nestorie[46]. Celălalt apelativ care conține o apropiere ideologică de antiohieni este „biserică însuflețită”[47], sfințită după ce Dumnezeu s-a sălășluit în ea[48], „locașul lui Dumnezeu-Cuvântul”[49], „chivot poleit cu Duhul”[50]. Aceste definiții sunt, fără îndoială, apropiate de terminologia teologică a antiohienilor, dar nu exprimă ideile lor și sensul pe care aceștia îl asumau. Unele pasaje din Acatistul Maicii Domnului prezintă o vădită asemănare cu Omilia a XXXIX-a a lui Vasile al Seleuciei, din care imnografia Sfântului Roman Melodul este influențată în unele aspecte în perioada sa timpurie. Poate că astfel ar putea fi explicată folosirea terminologiei antiohiene în Acatistul Maicii Domnului. În timpul controversei privind dogma Maicii Domnului, Părinții, și mai ales Sfântul Chiril al Alexandriei, nu au negat termenii „Născătoare de Hristos” sau „Primitoarea lui Dumnezeu” (Θεοδόχος), ci mai degrabă sensul pe care

42 Trypanis 1968, 35: „ἐξ ἀσπόρου βλαστήσας γαστρός, καὶ φυλάξας ταύτην, ὥσπερ ἦν, ἄφθορον”.

43 Trypanis 1968, 36: „ἡ παρθενίαν καὶ λοχείαν ζευγνῦσα”.

44 Μαρτζέλου 2015, 11; Μαρτζέλου 1990, 200 сл.

45 Trypanis 1968, 31: „Ἔχουσα θεοδόχον, ἡ Παρθένος τὴν μήτραν”.

46 Kotter 1973, 134.

47 Trypanis 1968, 39: „ἔμψυχον ναὸν”.

48 Idem.

49 Idem, „σκηνὴ τοῦ Θεοῦ καὶ Λόγου” (locașul lui Dumnezeu-Cuvântul).

50 Idem, „Κιβωτὲ χρυσωθεῖσα τῷ Πνεύματι”.

l-au dat antiohienii, negând posibilitatea ca Fecioara să-L nască pe Dumnezeu-Omul. Desigur, Preasfânta Născătoare de Dumnezeu L-a şi primit L-a şi purtat pe Dumnezeu în pântecele ei. Firește că e şi Maica lui Hristos pentru că L-a născut pe Domnul Iisus Hristos, dar e şi Maica lui Dumnezeu pentru că I-a dat trup Unuia din Treime. Din ea Se naşte, nu un om obişnuit care a ajuns la îndumnezeire, ci Dumnezeul-Om Hristos, Cuvântul Întrupat al lui Dumnezeu. Folosirea lui Θεοτόκος şi a lui Θεοδόχος în Acatistul Maicii Domnului indică faptul că, deşi Fecioara L-a născut pe Hristos, Dumnezeu-Omul, ea totuşi rămâne om.

4. Proslăvirea Maicii Domnului în Acatistul Maicii Domnului

Compoziția Acatistului Maicii Domnului este tributară scopului autorului de a exprima nu doar adevărurile dogmatice fundamentale ale credinței, cu privire la Domnul Iisus Hristos, la Întruparea Fiului lui Dumnezeu, la mântuirea omului şi a lumii şi la Maica Domnului, ci şi de a evidenția preacinstirea ei în Biserică. Fiecare dintre întâmpinări „Bucură-te!" transmite cinstirea, nu numai din partea autorului imnului, ci şi a fiecărui suflet credincios în fața persoanei Maicii Domnului, care a născut pe Domnul Iisus Hristos, prin Care „s-a golit iadul, iar noi ne-am îmbrăcat cu slavă"[51]. Acatistul Maicii Domnului ne permite să întrezărim în parte taina chipului celei ce este „Maica stelei celei neapuse"[52], prin numeroase epitete, comparații şi procedee literare fiind transmisă înălțimea morală, măreția, curăția şi sfințenia „Miresei, pururea Fecioară". Pentru că a purtat în pântecele ei pe „Domnul, Care ține toate cu mâna"[53] şi a născut pe „Semănătorul curăției"[54], Sfânta Fecioară este „tămâia rugăciunii celei primare"[55], „hrană şi potir cu mană"[56], „stâlp de foc care povățuieşte pe cei dintru întuneric"[57], „făclie primitoare de lumină, aprinzând în sine Focul cel netrupesc, pe toți îi îndreptează spre cunoştința cea dumnezeiască ce luminează mintea cu raza ei"[58].

O slăvim pe Fecioară pentru că prin ea S-a întrupat Cuvântul şi omul se mântuieşte. Preacinstirea sau supravenerarea celei prin care „ne-am îmbrăcat cu slavă" se exprimă prin rugăciune, care „aprinde Focul cel netrupesc" în inimile credincioşilor şi, prin aceasta, „cea care L-a născut pe Dumnezeu" îi conduce pe toți la „cunoştința cea dumnezeiască ce luminează mintea cu raza ei", devine „începătoarea prefacerii celei pline de înțeles şi dătătoarea darului celui dumnezeiesc"[59]. De aceea, autorul compoziției o laudă pentru că este „mai mare decât toți sfinții"[60].

Acatistul Maicii Domnului preamăreşte măreția şi virtuțile morale ale Maicii Domnului, dar cea mai mare preamărire şi cinstire a Fecioarei este faptul că a devenit Mamă a Mântuitorului. Ea este „sfântă, nenuntită, binecuvântată"[61], „temeiul cel tare al

51 Trypanis 1968, 33: „Χαῖρε, δι᾽ ἧς ἐγυμνώθη ὁ Ἅιδης- χαῖρε, δι᾽ ἧς ἐνεδύθημεν δόξαν". „Mireasă, pururea Fecioară" este folosită şi de Sfântul Roman Melodul în imnul său al 36-lea (condac) cu prilejul Praznicului Bunei Vestiri (Maas, Trypanis, 1963, 281-288), probabil pe baza salutului Arhanghelului: „Bucură-te, ceea ce eşti plină de har!" (Luca I, 28).

52 Trypanis 1968, 33: „ ἀστέρος ἀδύτου Μήτηρ".

53 Trypanis 1968, 39: „ὁ συνέχων πάντα τῇ χειρὶ Κύριος".

54 Trypanis 1968, 37: „χαῖρε, ἡ τὸν σπορέα τῆς ἁγνείας τεκοῦσα".

55 Trypanis 1968, 32: „δεκτόν πρεσβείας θυμίαμα".

56 Trypanis 1968, 34: „τροφὴ τοῦ μάννα διάδοχε".

57 Idem: „πύρινε στῦλε, ὁδηγῶν τοὺς ἐν σκότει".

58 Trypanis 1968, 38: „Φωτοδόχον λαμπάδα, τοῖς ἐν σκότει φανεῖσαν, ὁρῶμεν τὴν ἁγίαν Παρθένον· τὸ γὰρ ἄϋλον ἅπτουσα φῶς, ὁδηγεῖ πρὸς γνῶσιν θεϊκὴν ἅπαντας, αὐγῇ τὸν νοῦν φωτίζουσα".

59 Trypanis 1968, 36: „Χαῖρε, ἀρχηγὲ νοητῆς ἀναπλάσεως· χαῖρε, χορηγὲ θεϊκῆς ἀγαθότητος".

60 Trypanis 1968, 39: „Ἁγία Ἁγίων μείζων".

61 Autorul Acatistului Maicii Domnului exprimă în mod clar, mai întâi, maternitatea Fecioarei, apoi sfințenia ei şi, ca o consecință,

credinței”[62], „floarea nestricăciunii, cununa înfrânării”[63], „îndreptătoarea înțelepciunii celor credincioși”[64] și multe altele, dar tot ceea ce spune imnograful gravitează în jurul faptului că Fecioara a dat naștere „Celui ce este mai Sfânt decât toți sfinții”[65].

Autorul Acatistului Maicii Domnului exprimă în mod clar, mai întâi, maternitatea Fecioarei, apoi sfințenia ei și, ca o consecință, sfințirea credincioșilor. Ea s-a arătat „icoană a cristelniței”[66], deoarece natura umană este reînnoită prin credința în dumnezeiescul ei Fiu asumată prin întreita scufundare a Botezului. Ea „a strălucit chipul Învierii”[67] pentru că omul în Botez moare odată cu moartea lui Hristos și înviază la o viață nouă, pe care a început-o deja ca Maică a Mântuitorului. Sfântul Grigorie Palama și Sfântul Filotei Kokinos, în secolul al XIV-lea, vorbesc despre preamărirea Maicii Domnului care se exprimă și în învierea ei[68]. Deși această idee își are temeiul mai degrabă în apocrife, toți Părinții care vorbesc pe tema morții Fecioarei și a ridicării, nu înălțării ei cu trupul la cer, o fac cu gândul la o proslăvire mai mare a „celei care L-a născut pe Dumnezeu”, fără a dogmatiza asupra acestui aspect, așa cum s-a întâmplat în catolicism.

Maica Domnului este „turnul fecioriei” și, pe lângă aceasta, ea este „îndreptătoarea înțelepciunii celor credincioși” și „singura hrănitoare de prunc dintre fecioare”[69]. Cei care cred în Dumnezeu se nevoiesc și în virtuțile Lui; virtutea curăției îi împodobește pe cei care cred cu tărie în Cuvântul lui Dumnezeu și se lasă călăuziți spre cunoașterea adevărului dumnezeiesc. Cuvântul Întrupat din pântecele Mariei o sfințește, o luminează și El însuși îi învață pe toți să îi aducă laudă și să-i cânte: „Bucură-te!”[70]

Cuvânt de încheiere

În Acatistul Maicii Domnului, mariologia hristologică este exprimată în strânsă legătură cu Întruparea Fiului lui Dumnezeu și pune accentul pe maternitatea Fecioarei. Pe lângă aceasta, autorul anonim al lucrării transmite într-o formă poetică adevăruri fundamentale ale vieții duhovnicești creștine. El îndrumă sporirea creștinilor în contemplarea lui

sfințirea credincioșilor. Ea s-a arătat „icoană a cristelniței”, deoarece natura umană este reînnoită prin credința în dumnezeiescul ei Fiu.

62 Trypanis 1968, 32: „στερῤὸν τῆς Πίστεως ἔρεισμα”.

63 Trypanis 1968, 35: “Χαῖρε, τὸ ἄνθος τῆς ἀφθαρσίας· χαῖρε, τὸ στέφος τῆς ἐγκρατείας”.

64 Trypanis 1968, 33: “Χαῖρε, πιστῶν ὁδηγὲ σωφροσύνης”

65 Trypanis 1968, 39: „ἡ τεκοῦσα τὸν πάντων Ἁγίων ἁγιώτατον Λόγον”.

66 Trypanis 1968, 38: „Χαῖρε, τῆς κολυμβήθρας ζωγραφοῦσα τὸν τύπον”.

67 Trypanis 1968, 35: „Χαῖρε, ἀναστάσεως τύπον ἐκλάμπουσα”.

68 Migne 1865, PG 151, 465 – 467: Φιλοθέου Ἁγιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, 64-66.

69 Trypanis 1968, 37: „Χαῖρε, καλὴ κουροτρόφε παρθένων”.

70 Cf. Trypanis 1968, 39: ...ἐν τῇ σῇ γὰρ οἰκήσας γαστρί, ὁ συνέχων πάντα τῇ χειρὶ Κύριος, ἡγίασεν, ἐδόξασεν, ἐδίδαξε βοᾶν σοι πάντας: Χαῖρε”.

Dumnezeu prin slăvirea Fecioarei. Din preamărirea, cinstirea și lauda Maicii Domnului se nasc virtuțile creștine în viața omului. În ultimii 50 de ani, dar mai ales de la apogeul mișcării ecumenice, în multe țări ortodoxe s-a dezvoltat o așa-numită „ecleziologie euharistică", învățătură care are, fără îndoială, o mare importanță pentru teologia ortodoxă. Nu mai puțin importantă este însă nevoința creștinească, lucrând în chip sinergic cu Sfânta Euharistie, iar cele două exprimă împreună ethosul bisericesc creștin. În cadrul acesteia, apare și Acatistul Maicii Domnului, în care se exprimă închinarea, cinstirea și slăvirea Maicii Domnului – prima făptură umană îndumnezeită în care „a strălucit chipul Învierii"[71], „începătoarea prefacerii celei pline de înțeles", prin care „se înnoiește făptura"[72].

71 Trypanis 1968, 35.

72 Trypanis 1968, 36; Trypanis 1968, 30.